

İbrahim Berksoy*

Eymir'de Serin Bir İlkbahar Pazarı

1. Gölün serinliğine sığınmış anılar/izlenimler

Yıllar önceydi. 80'lerin ortalarındaydık. “ODTÜ yurtları”nda kaldığımız günlerdi. Gündüzleri bölümlerde olurduk. Akşamlarımız çoğu zaman yurt kantinlerinde geçirdi; kimi zaman da “pastane”ye giderdik. Hafta sonlarımız genellikle Sakarya Caddesi'ndeki (Biz kısaca “Sakarya” derdik) çay ocağında, hemen yanındaki Yeni Sahne'nin çay-kahve salonunda, bitişindeki Sanat Kurumu'nda, Ankara Sanat Tiyatrosu'nda, Zafer Çarşısı'ndaki kitapçılar çarşısında, Konur Sokak'taki Dost Kitabevi'nde geçirdi. Uyarına gelirse Cebeci'ye, Hukuk Fakültesi'nin, Siyasal'ın önüne gittiğimiz de olurdu. Hacettepe'den, Ankara Üniversitesi'nden, Gazi'den arkadaşlarla buluşurduk. Hep bir telaş, hep bir koşma koşturma içerisindeydik. Çay ocaklarında, kahvehanelerde, öğrenci mekânlarında memleketin halini, ahvalini efkâr ederdik. “Memleketin hali, ahvali” demişken, o yıllarda Diyarbakırlı şairimiz Cahit Sıtkı Tarancı'nın “Memleket” şiirinden şu dörtlüğü dost meclislerinde, öğrenci forumlarında çokça okurduk:

*Bir yanda Anadolu bir yanda Rumeli'dir.
Hepsi bizden yolcusu olsun hancısı olsun
Efkâr ettiğimiz şey memleketin halidir
Sanmam hemşehrim sanmam bundan acısı olsun*

O yıllarda sıkça dinlediğimiz Sadık Gürbüz, o gür sesiyle söylediği türkülerden birine başlamadan önce meramını yine bu dizelerle anlatırdı. Bu anıyı yazarken, o günleri hayalimde düşümde yeniden canlandırmak isteğiyle, ODTÜ'de öğrenciyken dinlediğim Sadık Gürbüz'ün o kasetini evde arayıp buldum: *Gurbet Bize Yazgı mı?* Cahit Sıtkı'nın dizelerinin ardından Sadık Gürbüz'ün söylediği o uzun havayı öğrencilik yıllarımdan kalma kasetten, yıllar sonra yeniden dinledim:

*“kara bahtım kem talihim
taşa bassam iz olur
ağustosta suya girsem
balta kesmez buz olur”*

Yine o yıllarda, akşam servisle yurda dönerken ODTÜ'nün girişinde, “nizamiye”de (o yıllarda “nizamiye” denirdi giriş kapılarına) kimlik kontrolünden başka, gerek görüldüğünde “genel arama” da yapılırdı. Öğrencilerin çantalarının içindeki kitaplara, ne alıp ne sattıklarına bakılırdı. Zafer Çarşısı'ndan aldığımız Nâzım'ın şiir kitaplarını, dergileri, “siyasi içerikli yayınları” bu aramalarda askerlere kaptırdığımız olurdu. Kimi zaman yurtlarda da yapılırdı bu genel aramalar. Genellikle sabaha karşı gelirlerdi. Dolapların içine bakar, çoğunlukla da kitap, dergi, “zararlı yayın” ararlardı. O zamanlar, Ankara'nın ünlü kitapçı ve yayıncısı Ahmet Küflü'nün sahibi olduğu, ünlü şairimiz Attila İlhan'ın yayın yönetmenliğini yaptığı “Bilgi Yayınevi” tarafından basılan Nâzım'ın ince, uzun, cebe sığacak boyuttaki *Bir Hazin Hürriyet*'ini, *Son Şiirler*'ini, büyük boy *Memleketimden İnsan Manzaraları*'nı, Muzaffer İlhan Erdost'un “Sol Yayınları” tarafından yıllardır yayımlanan Politzer'in *Felsefenin Temel İlkeleri*'ni, ünlü direniş romanlarını bu aramalarda kim bilir kaç kez kaptırıp sonra yeniden almışızdır Zafer Çarşısı'ndan.

O yıllarda, değerli şairimiz Ahmet Telli, Zafer Çarşısı'nda "Eylül Kitabevi"ni işletirdi. 12 Eylül sonrasında öğretmenlikten uzaklaştırılmış ama kitaplardan kopmamış, kopmamıştı. Kitaplarımızı hafta sonlarında Ahmet Telli'nin Eylül Kitabevi'nden alırdık. Tanırdı biz öğrencileri. Seçip beğendiğimiz kitapların hepsini almaya paramız yetmezdi. Ahmet Abi, kitaplara bakışımızdan, seçip bir kenara ayırışımızdan halimizi, ahvalimizi sezerdi. Koridorun sonundaki çay ocağından çay söylerdi bizlere. Sevinirdik, içimiz ısınırdı.

Elimize ne geçse okurduk, okumak isterdik o yıllarda. Dönemin gençlik ve edebiyat dergilerini yutarcasına okurduk. *Yarın, Gökyüzü, Yeni Olgü, Varlık, Yazko Edebiyat, Düşün, Somut...* O "okuma telaşımız" günlerinde rastladım *Fahrenheit 451* romanına. Ray Brudbury'nin yazdığı bu "bilimkurgu" romanı daha önce hiç duymamıştım. Alıp bir çırpıda heyecanla okudum. Kitabın etkisinden uzun süre kurtulamadım desem yeridir. Filmi de varmış. Fransız sinemasının ünlü yönetmeni Francois Truffaut çekmiş filmi. Bir zamanlar yangın söndürmekle görevli itfaiye erleri, oldukça ironik bir kurguyla evlerdeki, kütüphanelerdeki tüm kitapları yakmakla görevlendirilirler. İtfaiye erleri, yaptıkları işi hiç sorgulamaksızın girdikleri her evde, her kütüphanede "ele geçirdikleri" her kitabı yakmaya başlarlar. Her biri kısa sürede itfaiye eri olmaktan çıkıp birer kitap avcısına dönüşür. O kült romandaki bir bölümü hep anımsarım. Bölüm şöyle: Artık tüm kitaplar yakılmıştır. Geride okunacak tek bir kitap bile kalmamıştır ama onları hafızasında tutan, ezberleyen kişiler kalmıştır. Son derece etkileyici bir okuma şöleni düzenlerler aralarında. Yanan kitapların külleri arasında her şeye inat, en değerli kitapları sayfa sayfa ezberden birbirlerine okumaktadırlar...

2. Eymir'de serin bir ilkbahar pazarı

İyi de; tüm bu anlattıklarımın Eymir'le ne ilgisi var? İlgisi şu:

Yıllar sonra ilkbaharda bir pazar günü işyerinden arkadaşlarla Eymir'de buluştuk. "Arkadaşlar" dediğim, işyerinden edebiyata meraklı mütevazı bir okuma grubu. Bağevi'nde göle nâzır kameriyeli tahta masaların birinde yer ayırmıştık önceden. Çoluk, çocuk, eş dost, arkadaş neşe içerisinde göl kıyısında çay kahve, pasta börek eşliğinde sözü söze eklemenin mutluluğundaydık hepimiz. Bilge Hanım bize dünyanın en tutkulu serüvencilerinden Jack London'ın Martin Eden'ını anlatıyordu sayfalar boyunca. Çocuklar, bir bakmışsınız Bağevi'nin yeşilliğinde sere serpe, bir bakmışsınız göl kenarında yürüyüşte, bir bakmışsınız bisikletleriyle çamların ardında bir görünüp bir kayboluyorlar... Babalar değil de ille de anneler; bir yandan sözün büyüüne kapılmışlar, öte yandan çocuklara göz kulak olmaktadır... Romanımızın kahramanı Martin Eden da tıpkı Jack London gibi bir serüvenci... Bir yandan tutkulu bir âşık, öte yandan basamakları kendi başına çıkmaya kararlı bir birey... Romanın sonu "*kurtuluş yok tek başına/ya hep beraber, ya hiç birimiz!*"e çıkıyor her zamanki gibi... Eymir'in kenarında o an her birimiz Martin Eden'in tarafında, onun yanındayız elbette... Gönlümüz onun yenilmesine el vermiyor...

Laf arasında, yıllar önce okuduğum *Fahrenheit 451*'in öyküsünü anlatıyorum arkadaşlara. *Fahrenheit 451*'in kâğıdın tutuşma sıcaklığı olduğunu, her okur grubunun aslında okuduklarından öğrendiklerini birbirlerine anlatarak yamaçlarda birer çoban ateşi yakmakta olduklarını anlatıyorum...

Eymir, o gün bir ilkbahar pazarında biz konuklarına sözün söze eklendiği, tutkulu bir serüvencinin hayatını konu alan bir romanın konuşulduğu, çocukların neşeyle göl kenarında, yamaçlarda koşup yorulduğu, yorulup acıkınca çay içtiği, bal, reçel, peynir, zeytin, domates yediği unutulmaz bir gün armağan etti. Sonsuz mutluluk duyduk, müteşekkirimiz...

Bu duygular içindeyken bir an için başımı çevirip göl havzasından yukarılara, yukarıdaki yamaçlara baktım. Baktım ki kimin ne zaman diktiğini bilmediğim, dağın üstüne dağ gibi sıra

sıra dizilmiş “gökdelemler ordusu”, savaş düzeni almış pusuda beklemede. Ankara’nın o güzelim çiğdeminden habersiz, bir komutla, kuruldukları yamaçlardan bir gece vakti ansızın “hücuma geçip” önüne çıkacak ne varsa onu; çamı, ardıcı, servi, köknarı; börtüyü, böceği, kelebeği, kurdu kuşu, kertenkeleyi “tepeleme”nin, böylelikle “göle inmenin” fırsatını kollamakta. İsterler ki gölü çepeçevre saran şu güzelim bakımlı orman; şu kurda kuşa, börtü böceğe, taşa toprağa yurt yuva olan şu güzelim orman; tepelensin, yerine göle nazır villalar yükselsin, şu güzelim orman, kenarından köşesinde gevelensin, o milyonluk villalara “süs” olsun!.. Olur mu öyle şey; olmasın!!!

Bilmezdim; diğer canlı topluluklar gibi ormandaki ağaçların da kendi içlerinde bir iletişim ağı varmış. Ormana yeni bir ağaç dikilirse ya da bir ağaç eksilirse ormandan, kökleriyle emdikleri suyun azalıp çoğalmasından anladıkları çoğalıp azaldıklarını. Çoğaldırsa, dallarını, budaklarını, yapraklarını yeni gelene gün yüzü gösterecek şekilde derleyip toplayıp sevinçle buyur ederlermiş aralarına; kökleriyle emdikleri suyu paylaşarak birlikte yaşar giderlermiş ormanın serinliğinde... Azaldırsa, üzürlü olmuş gidenlerin ardından... Bir yandan gözleri yolda, gelecek olanları bekler; bir yandan da gidenlerin emdikleri suyu aralarında yeniden pay ederlermiş...

Erken baharda bir pazar günü eşi, dostu, yakını, arkadaşı, seveni, sevileni yanına alıp ormanın serinliğinde dolaşmanın, dahası ormanın derinliklerine doğru gezintiye çıkmanın, yağmur sonrasında toprağın hayat kokan kokusunu ya da yeni biçilmiş çimden etrafa yayılan baygın çim kokusunu koklamanın, rengârenk çiçeklerin, binbir tonlu yeşilin, börtünün, böceğin farkına varmanın eşsiz mutluluğu, yapma şeylere değişilir mi hiç?

Çam sakızı çoban armağanı işte: Erken baharda bir pazar günü, tarifsiz mutluluklar içerisinde kendi gök kubbemizin ferahlatıcı maviliğinde Eymir’in durgun suyundaki Bağevi’ne karışmış suretimizi doyasıya seyretmeyi; çam ağacını meşeden, ardıcı köknardan, çiğdemi nergisten ayırmasını bilmeyi; gölün kenarında oturup sözü söze eklemenin mutluluğunu; hayatın bize sunduğu bu güzelim armağanı bu yazıyla paylaşarak çoğaltmak istedim; hepsi bu...

*ME’91